

Ierosināta lieta par mantas labticīga ieguvēja aizsardzību kriminālprocesā

2016. gada 12. maijā Satversmes tiesas 2. kolēģija ierosināja lietu „Par Kriminālprocesa likuma 356. panta otrās daļas un 360. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 92. un 105. pantam”.

Apstrīdētās normas

Kriminālprocesa likuma 360. panta pirmā daļa noteic: “Ja noziedzīgi iegūta manta atrasta pie trešās personas, tā atdodama pēc piederības īpašniekam vai likumīgajam valdītājam.”

Kriminālprocesa likuma 356. panta otrā daļa noteic: “Pirmstiesas kriminālprocesa laikā mantu par noziedzīgi iegūtu var atzīt arī:

- 1) ar rajona (pilsētas) tiesas lēmumu šā likuma 59. nodaļā noteiktajā kārtībā, ja procesa virzītājam ir pietiekami pierādījumi, kas nerada šaubas par mantas noziedzīgo izcelsmi vai mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu;
- 2) ar procesa virzītāja lēmumu, ja pirmstiesas kriminālprocesa laikā pie aizdomās turētā, apsūdzētā vai trešās personas ir atrasta un izņemta manta, attiecībā uz kuru tās īpašnieks vai likumīgais valdītājs iepriekš bija pieteicis mantas zudumu un pēc tās atrašanas, novēršot saprātīgas šaubas, pierādījis savas tiesības.”

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 1. pants: „Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 91. panta pirmais teikums: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Satversmes 92. pants: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.”

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzēja – AS DNB banka – 2011. gadā izsolē iegādājās nekustamo īpašumu (dzīvokli). Savukārt 2015. gadā īpašums atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu, jo sākotnējais īpašnieks to zaudējis noziedzīga nodarījuma rezultātā, proti, dzīvoklis ticis izkrāpts, bet vēlāk pārdots citai personai, kura savas īpašumtiesības nostiprinājusi zemesgrāmatā. Visbeidzot dzīvoklis nonācis pieteikuma iesniedzējas īpašumā. Pieteikuma iesniedzēja esot īpašuma labticīgā ieguvēja.

Savukārt procesa virzītājs kriminālprocesā, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, esot pieņēmis lēmumu par nekustamā īpašuma atgriešanu tā sākotnējam īpašniekam. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas ierobežo tās tiesības uz īpašumu un esot pretrunā tiesiskās palāvības principam, jo valstij esot pienākums aizsargāt īpašuma tiesības, kas ir nostiprinātas zemesgrāmatā.

Tāpat apstrīdētās normas neatbilstot vienlīdzības principam. Personas, kas savas tiesības aizsargā kriminālprocesā un civilprocesā, atrodoties vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos. Civilprocesā tiekot aizsargātas labticīga ieguvēja īpašuma tiesības, turpretim kriminālprocesa ietvaros apstrīdētās normas neparedz šādu aizsardzību, un īpašums tiekot atņemts neatkarīgi no ieguvēja labticības.

Visbeidzot apstrīdētās normas neatbilstot arī tiesībām uz taisnīgu tiesu, jo izmeklētāja pieņemtais lēmums par noziedzīgi iegūtās mantas atgriešanu sākotnējam īpašniekam esot apstrīdams prokuratūrā, bet nav pārsūdzams tiesā.

Tiesas procedūra

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Saeimu līdz 2016. gada 12. jūlijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir 2016. gada 12. oktobris. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska
Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze
Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv
67830748, 29813216